

Branko Cerovac/Hrvoje Koržinek/Dušan Profeta/Grozdana Cvitan/Agata Juniku/Sabina Sabolović

Stelarcova treća ruka

Klub Palach, Galerija O. K., Rijeka, 7. 5. 1999.

Rijeka je drugi grad u Hrvatskoj (nakon Zagreba) u kojemu je ikada išta izveo slavni australski kibernetički umjetnik i izvođač performansa Stelarc, sjajan teoretičar i predavač. Naime, 7. svibnja Stelarc se drugi put umiješao u »povijest Hrvata«, i to isključivo zahvaljujući uspješnoj suradnji između »tvrde jezgre« iz i oko agilnog riječkog Kluba Palach i ljubljanskog SOU-a, Galerije

Kapelica, održavši iscrpno predavanje uz video projekcije i prigodnu demonstraciju funkcioniranja svoje čuvene treće ruke, Touch screena, uz sudjelovanje dvoje mladih dragovoljaca iz publike. Stelarc je do Rijeke skoknuo na jedan dan, odnosno večer jer boravi na nešto dužem gostovanju u susjednoj Sloveniji, gdje se u Mariboru od 10. do 14. svibnja održava 5. međunarodni festival računalnih umjetnosti (Stelarc je jedan od selektora i sudionika). Dan prije on je u SOU-u Galeriji Kapelica u Ljubljani održao istoimenu prezentaciju triju recentnih projekata u kontekstu vlastita dugogodišnjeg rada na protetičkom proširenju i preobražaju tijela i percepcije: FROM ZOMBIES TO CYBORGS — EXOSKELETON, EXTRA EAR AND AVATARS.

Istaknimo da u ovogodišnjem radu spomenutoga mariborskog Festivala računalnih umjetnosti sudjeluju i riječki Otvoreni krug, Klub Palach i riječki filozof i povjesničar umjetnosti Branko Cerovac (kustos Moderne galerije u Rijeci od 1988. godine) koji posljednjih dviju godina intenzivno surađuje na koncipiranju i realizaciji umjetničkog programa Kluba Palach (Galerije O. K.), a koji je i autor popratnog teksta u deplijanu (katalogu — pozivnici) za Stelarcov nastup u Palachu. Recimo još nekoliko riječi o Stelarcovim projektima: Exoskeleton je pneumatski pokretni šestonožni hodajući stroj, sličan divovskom kibernetičkom pauku, kontroliranom gestama tjelesnih udova performeru; Treće ubo bi bio cyborg-konstrukt trećeg uha koje bi bilo svojevrsna Internet-antena, dakle moćno proširenje Stelarcove senzorske aparature; Movatar je autonomni i operacionalni Avatar koji bi bio sposoban djelovati u stvarnom svijetu, kibernetički povezan s psihosomatskim organizmom ljudskog subjekta:

s v i b a n j i , , ,

inteligentni protetički utjelovljeni Avatar!

Kao oblik suradnje Kluba Palach u organizaciji mariborskog Festivala bit će u srijedu, 12. svibnja, u Galeriji O. K. priređena izložba kompjutorskih grafika (digitalnih slika) dvojice sudionika na Festivalu: Marka Radošeka i Leonarda Rubinsa. To je početak kreativne »bilokacije«, odnosno poli-lokacije mariborskih cyber-artističkih pionirskih nastojanja na ovom dijelu otkaćenog planeta zvanog Zemlja. (B. C.)

Alienov prvi dan

U Mariboru se od 5. do 9. svibnja održavao 5. međunarodni festival kompjutorske umjetnosti. Zahvaljujući agilnosti riječkog Kluba Palach, dio Festivala se po prvi put uselio i u Hrvatsku. 12. svibnja su, naime, u spomenutom Klubu gostovala dva renomirana autora kompjutorske grafike Marko Radošek i Leonardo Rubins. Njihovi radovi mogu se pogledati do 25. svibnja. Dan kasnije pak, povjesničar umjetnosti Branko Cerovac se iz Rijeke otputio u Maribor, gdje je održao predavanje naslovljeno Alienov prvi dan, uz koje je prikazana i kompjutorska animacija NATO, slovenskog umjetnika Bojana Štokelja. (A. J.)

Svijet bez sustava

U Kazalištu Kerempuh 23. travnja premijerno je izvedena Gnijda Ive Brešana u režiji Božidara Violiča. Kako je prosječnom domaćem kazalištaru prva asocijacija, vezana uz ovaj autorsko-redateljski dvojac, ipak Hamlet u Mrduši Donjoj, praižveden u Teatru &TD 1971. godine, Ivo Brešan u programskoj knjižici nije mogao izbjeći usporedbu: »Tada (1971) živjeli smo u određenom ideološkom sustavu, koji je bio ugrađen u sve sfere života, pa se tako u svakom i najmanjem segmentu stvarnosti odražavala cjelina sustava. Zato je bilo moguće oslikati odnose unutar neke zabite seoske zajednice kao što je Mrduša Donja, pa da to samo sebe preraste i postane metafora cijelog sustava. Ali sada, kad živimo izvan svake sustavnosti, kad posvuda, od materijalne proizvodnje do kulture, nailazimo na stihiju i kaos, segment nema mogućnosti prerasti u metaforu cjeline, nego ostaje pulkim segmentom. U svijetu bez sustava umjetnost ne može ništa destruirati, jer je svijet po sebi destrukcija svih vrednota. Time ona nije manje umjetnost. Upitajmo se samo tko je junak našeg vremena? U Mrduši Donjoj bio je to Bukara, čovjek sustava. U vremenu koje nije sustavno, to može biti samo čovjek bez sustava — Gnijda. Kad nestaju sva načela, tada glavnu riječ vodi onaj tko je bez načela; onaj s načelima postaje invalid i gurnut je u stranu. Je li Gnijda metafora za vrijeme u kome živimo na način na koji je to bio Bukara u Mrduši Donjoj? Teško je reći. Možda je on trajno obilježje, a možda je i prolazna pojava. Na ovo odgovor može pružiti samo vrijeme, jer to, napokon, ne ovisi samo o komadu, nego je uvjetovano i okolnostima u kojima se on igra.« Glavne uloge u Gnijdi igraju Ljubomir Kapor, Jadranka Elezović, Linda Begonja, Joško Ševo, Nina Erak-Svrtn, Otokar Levaj i Predrag Vušović. (A. J.)

Američki grafičari

U Studiju Josip Račić, suradnjom Moderne galerije i 5. bienala

slovenske grafike, predstavljeno je nekoliko američkih suvremenih grafičara. Po četiri rada izlaže dvanaest autora: Dan Britton, Carmen Colangelo, Sidney Cross, Oscar Gillespie, Beth Grabowski, Fred Hagestrom, Adelle Henderson, Kurt Kemp, Karen Kunc, Phylliss McGibbon, Laurie Sloan i Mark Sisson. Zamišljeno je da radovi predstave neke od smjerova kojima se grafika kreće posljednjih godina. Specifično je da svi izlagači predaju na odsjecima likovne umjetnosti na sveučilištima i koledžima pa se u katalogu donose i neke od njihovih teoretskih postavki. One variraju od koncentriranja na tradicionalnu figuraliku, interesa za sam proces, ekoloških preokupacija do preispitivanja povijesnog nasljeđa i tradicionalnog poimanja grafike. Kvaliteta radova je raznolika, ali je u svakom slučaju zanimljivo dobiti uvid u dio produkcije i promjene u ovome specifičnom mediju. (S. S.)

Za autonomiju arhitekture

U prostoru Muzeja grada Zagreba otvorena je izložba originalnih kazališnih i scenografskih radova suvremena talijanskog arhitekta Alda Rossija. Izložba prati objavljivanje njegove knjige Arhitektura grada u Biblioteci Psefizme. Rossi je bio jedan od istaknutijih talijanskih arhitekata, predavao je na poznatim sveučilištima po Italiji i Americi, uređivao je i arhitektonske časopise, a bio je poznat i po

svojim crtežima koji su se izlagali po muzejima i galerijama. Realizirani su mu mnogi projekti u Italiji, Francuskoj, Americi i Japanu, a njegova je arhitektura inspirirana jednostavnim geometrijskim formama. Zalagao se za autonomiju arhitekture unutar pojedinih kultura, a posebno se bavio i scenografijom. Njegova knjiga Arhitektura grada prvi put je objavljena u Padovi 1966. godine u kojoj Rossi postavlja teoretska polazišta za novo viđenje grada i arhitekture. Knjiga je postala jedno od temeljnih djela o suvremenoj arhitekturi, a njeno izdanje u

Biblioteci Psefizme predstavljeno je prvo u Karlovcu. Zagrebačko predstavljanje slijedi 25. svibnja u 19 sati u Muzeju grada Zagreba kada će se održati i predavanje Patrizie Montini Zimolo iz Venecije, koja je diplomirala kod Rossija te nastavila surađivati s njim na temama projektiranja kolektivne zgrade u središnjim dijelovima grada te (re)projektiranju muzeja i kazališta. (S. S.)

Jednom na kraju puta

U Muzeju suvremene umjetnosti održana je tijekom prvog vikenda u svibnju izložba koja je predstavila fotografske radionice organizirane na temu Put od starog do novog Muzeja suvremene umjetnosti. Radionice su dio edukativnog programa MSU-a, a ovaj su put organizirane povodom obilježavanja Međunarodnog dana muzeja. Vodili su ih Sanja Bachrach Krištofić, Jadranka Mlinar, Boris Cvjetanović, Vladimir Gudac i Mario Krištofić. Zadatak im je bio da snimaju put od nove lokacije za MSU na križanju Avenije Većeslava Holjevca i Avenije Dubrovnik do njegovih sadašnjih prostorija na Katarininu trgu. Svaki se sudionik koncentrirao na neki element puta (sjene, svjetiljke, reklame, pločnik, spomenici, drveće...), a na izložbi su sve fotografije bile izložene u vodoravnim trakama. Pokazane su i dokumentarne fotografije mentora i video-zapis o radionicama. Nadajmo se da će barem najmlađe od sudionika dočekati i nova zgrada i stvarni Muzej suvremene umjetnosti u Zagrebu. (S. S.)

Dvostruke slike Duje Jurića

U Galeriji Grubić otvorena je izložba slika Duje Jurića koji niz godina, uz konceptualno djelovanje, istražuje i razrađuje geometrijske strukture u slikarstvu. Nekad isključivo akromatske, a danas s jakim interesom i za boju. Tako u Galeriji Galženica 1996. godine u Jurićevim radovima prevladava svojevrsni dualizam. Dijeli površinu svake slike na dva dijela, suprotstavljajući akromatsku kompoziciju, sastavljenu od kvadratića različitih veličina i tonova od bijele do crne, koloristički intenzivnoj monokromnoj površini. Nakon ove

izložbe boja postaje značajnija, najprije samo kao akcent u složenom akromatskom ambijentu (Galerija Karas 1997. godine), a zatim s izrazitijom upotrebom. Gustu strukturu, mrežu crnih linija različitih debljina, Jurić zapanjuje intenzivnim koloritom. Tim jakim kolorističkim izmjenama pojačava ritam i iluzionizam slikane površine. Dodaje i oblicu, od ranije česti neoplastički okomiti motiv, čija je valjkasta forma izvedena u nijansama sive. Jurić oblicu smješta uglavnom po sredini, ona je — premda vertikalna — smirujući element u slici i postaje »skrivenim« glavnim motivom u čitavoj kompoziciji (Zavičajni muzej grada Rovinja 1998). Na najnovijoj izložbi pokazane

dvostruke slike zapravo su diptisi u kojima je jedna strana koloristički bogata, gusto isprepletana neoplastičistička rešetkasta konstrukcija. Sastavljena je od vodoravnih i okomitih traka, minuciozno izvedena, fino satkana i s omiljenom oblicom u ulozji pojačanja iluzionističkog efekta. Druga strana je jednostavna, monokromna, škrt crna ili bijela površina koja ima zadatak da djeluje smirujuće kao kontrapunkt na cjelinu diptiha. Ta izložba je samo jedan od rezultata koje nam Duje Jurić podastire u svom istraživanju, što nam govori da je riječ o jednom od naših ponajboljih umjetnika srednje generacije. (H. K.)

Knjiga nije in

U okviru predstavljanja nakladničkih kuća koje organizira Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 6. svibnja predstavljena je naklada Jesenski i Turk. J&T poznati su knjigoljupcima kao vlasnici malog antikvarijata u Hotelu Dubrovnik (čiji je opstanak na istoj lokaciji neizvjestan). Antikvarna djelatnost prerasla je u izdavačku 1995. godine, otkad su izdali tridesetak naslova s područja sociologije, antropologije i drugih društvenih znanosti. Gosti naklade bili su profesori sociologije na Filozofskom fakultetu i jedna modna kreatorica. O Emilu Durkheimu i njegovoj nedavno objavljenoj knjizi govorili su Veljko Cvjetičanin i Rade Kalan, o Maxu Weberu Ivan Kuvačić i Vjeran Katunarić te o časopisu Polemos njegov glavni urednik Ozren Žunec. Potom su stigle manekenke u kreacijama Sanje Stanečić kojoj su inspiracija bile knjige. No, to vas ne bi smjelo navesti na zaključak da je knjiga u Hrvata postala in. (D. P.)

Rasprava o školstvu

Forum za slobodu odgoja o školi za 21. stoljeće

Forum za slobodu odgoja na tribini organiziranoj 27. ožujka u Europskom domu aktualizirao je među znanstvenicima, učiteljima i roditeljima, probleme u hrvatskom školstvu. Pod naslovom Škola za 21. stoljeće sudionici tribine razmatrali su pitanja relacija učenik — učitelj, autonomnost i neautonomnost škola u Hrvatskoj te način stjecanja znanja i vještina. Istom prigodom zaključeno je da škola za 21. stoljeće mora biti autonomna, pluralistička i praćena adekvatnim materijalnim standardima. Nastavljajući propitivati sadašnjost i budućnost hrvatskog školstva, Forum za slobodu odgoja, u suradnji sa srodnim udrugama, organizira, u četvrtak, 20. svibnja u Institutu Otvoreno društvo Hrvatska, tribinu o nužnim zakonodavnim promjenama u području školstva. Uvodno izlaganje podnijet će Ivan Padijen. Već sad je moguće reći kako Padijen probleme vidi kroz dva osnovna pravca:

- na planu upravljanja odgojno-obrazovnim sustavom u cjelini i svakom pojedinom odgojno-obrazovnom ustanovom te
  - na planu uklanjanja zakonskih prepreka afirmaciji pluralizma u školstvu.
- Najavljena tribina početak je cjelovitog niza sličnih tribina u organizaciji Foruma, čija je namjera inicirati širu raspravu o svim segmentima hrvatskog školstva te ponuditi svoju viziju na temelju koje bi se izradila platforma koja bi u perspektivi mogla dovesti do pozitivnih promjena u hrvatskom školstvu. (G. C.)